

Staatsexamen HAVO 2020

tijdvak 1
maandag 18 mei
09.00 – 10.00 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

Voor dit examen zijn maximaal 30 punten te behalen; het examen bestaat uit 30 meerkeuzevragen.

Geef het antwoord op meerkeuzevragen in duidelijke hoofdletters.

Het Kinderpardon is de korte naam voor een regeling uit 2013. Volgens deze regeling voor kinderen, krijgen kinderen van asielzoekers die langer dan vijf jaar in Nederland wonen en eigenlijk het land uit moeten, een kans om te blijven. In 2019 was er opnieuw aandacht voor deze regeling.

Tekst 1 De VVD piekert er niet over kinderuitzettingen te laten opschorten, want het regeerakkoord is regeerakkoord.

1 De uitzettingen van gezinnen met ‘gewortelde’ kinderen gaan gewoon door.
2 VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff voelt niks voor de uitzetstop, die
3 coalitiegenoten ChristenUnie en D66 bepleiten. Tijdens het wekelijkse
4 coalitieoverleg bleek dat de VVD de andere partijen aan het regeerakkoord wil
5 houden. Daarin staat dat het kinderpardon ‘in haar huidige vorm blijft
6 gehandhaafd’. Dijkhoff wijst erop dat er altijd kinderen zullen moeten
7 terugkeren naar hun moederland, ook als de pardonregeling zou worden
8 versoepeld. “Dus dat moet je niet stopzetten, want dat verlengt alleen maar de
9 onzekerheid.”

10 De spanning in de coalitie liep afgelopen dagen op, nadat het CDA bekend
11 had gemaakt alsnog voor een ruimhartiger kinderpardon te zijn. Volgens
12 Kamerlid Madeleine van Toorenburg is de huidige situatie ‘onhoudbaar’;
13 nagenoeg alle pardonaanvragen van afgewezen ouders met kinderen worden
14 afgewezen. Voor het CDA betekent dit een draai van 180 graden. De partij
15 wilde nooit verder gaan dan een sober pardon, met strenge voorwaarden. Als
16 het CDA zijn zin wil krijgen, moet het regeerakkoord worden aangepast.
17 ChristenUnie en D66 zijn daar voorstander van. De VVD voelt er echter niks
18 voor. Regeerakkoord is regeerakkoord, aldus fractievoorzitter Dijkhoff.

19

20 De ChristenUnie verhoogde de druk vanmorgen met de eis dat uitzettingen
21 van ‘gewortelde’ gezinnen worden opgeschort. “CDA en D66 hebben
22 verwachtingen gewekt”, zei Kamerlid Joël Voordewind in *Trouw*. De VVD
23 weigert de ChristenUnie tegemoet te komen. Vooralsnog blijft alles dus bij het
24 oude. Het conflict binnen de coalitie over het kinderpardon is echter nog lang
25 niet uit de wereld. Wat het overleg bemoeilijkt, is de afwezigheid van premier
26 Mark Rutte. Hij is op dit moment op handelsreis in het Caribische deel van het
27 Koninkrijk en kan zich dus slechts op afstand met de discussie bemoeien.
28 De coalitie spreekt later deze week verder over het kinderpardon. Het is de
29 bedoeling dat de fractiespecialisten van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie zich
30 gaan beraden. Mogelijk dat Rutte niet of later afreist naar het World Economic
31 Forum in Davos om zich in Den Haag met het conflict te bemoeien.

32

33 Er komt naar alle waarschijnlijkheid deze week al een Kamerdebat over het
34 kinderpardon. Het is de vraag hoe hard D66 en ChristenUnie het dan willen
35 spelen. Er gloort, met hun steun, een Kamermeerderheid voor het stopzetten
36 van uitzetting van asielkinderen, zolang de discussie over een ruimer pardon
37 loopt. Maar de twee coalitiepartijen nemen dan wel stelling tegen het eigen
38 regeerakkoord, met alle risico’s van dien.

In de regels 1 t/m 3 worden de ChristenUnie en D66 coalitiegenoten genoemd.

- 1p 1 Wat wordt met het begrip coalitiegenoten bedoeld?
- A Deze twee partijen zijn vertegenwoordigd in de Eerste Kamer.
  - B Deze twee partijen staan samen in de oppositie in de Tweede Kamer.
  - C Deze twee partijen maken deel uit van het kabinet.
  - D Deze twee partijen zijn beide linksgeoriënteerde partijen.

De VVD hecht sterk aan het regeerakkoord.

- 1p 2 Welke omschrijving van een regeerakkoord is juist?
- A Het is een overeenkomst tussen de Eerste en de Tweede Kamer.
  - B Het is het plan waarin de overeengekomen wensen van de coalitiegenoten staan vermeld.
  - C Het is de opsomming van afspraken van alle partijen in de Tweede Kamer.
  - D Het is het belangrijkste document voor de samenwerkende partijen in de Eerste Kamer.

- 1p 3 Welk uitgangspunt van het CDA sluit aan bij een ruimhartiger kinderpardon?
- A Bestaande wetten moeten altijd worden gehandhaafd.
  - B De verantwoordelijkheid van het maatschappelijke middenveld.
  - C Het doorvoeren van het welbegrepen eigenbelang.
  - D De verantwoordelijkheid vanuit naastenliefde.

De Tweede Kamer kan het plan om het stopzetten van de uitzetting van de asielkinderen steunen. De regering kan dan vervolgens de wens van de Tweede Kamer negeren en het beleid niet aanpassen.

- 1p 4 Welk middel of welke middelen heeft de Tweede Kamer dan ter beschikking om de regering te dwingen het beleid te wijzigen?
- A Een motie van wantrouwen of een motie van afkeuring.
  - B Een amendement indienen.
  - C Het gebruiken van het budgetrecht.
  - D Een algemene maatregel van bestuur indienen.
  - E Een motie van initiatief indienen.

- 1p 5 Welke hoofdtaak van de Tweede Kamer is in de regels 33 t/m 38 te herkennen?
- A Het voeren van oppositie.
  - B Het controleren van de regering.
  - C Het vormen van een meerderheidscoalitie.
  - D Het maken van wetsvoorstellen.

Tekst 2 Verzorgingsstaat kan niet zonder verplichte 'solidariteit'

1 Naar aanleiding van het RMO-advies, *Rondje voor de publieke zaak. Pleidooi*
2 *voor de solidaire ervaring*, dat vorige week werd gepresenteerd is de
3 discussie (weer) losgebarsten in hoeverre solidariteit een taak is van de
4 overheid, de staat, of iets dat burgers onderling en op basis van vrijwilligheid
5 zelf moeten vormgeven. In een enquête is aan Nederlanders via een aantal
6 stellingen gevraagd hoe ze hier zelf over denken en hoe ze solidariteit
7 ervaren. Nu doet zich iets merkwaardigs voor als we naar de uitkomsten van
8 dit onderzoek kijken. Enerzijds geeft een grote meerderheid van de
9 Nederlanders te kennen dat de overheid onmisbaar is voor de solidariteit
10 tussen sterken en zwakken. Anderzijds, als aan Nederlanders wordt gevraagd
11 voorbeelden van solidariteit te noemen, dan wordt zelden of nooit de overheid
12 genoemd. Laten we deze tweede bevinding eens wat nader bekijken.

13 **De verzorgingsstaat wordt niet ervaren als een vorm van solidariteit**

14 Is dit vreemd? Eigenlijk is het bij nader inzien best logisch. Er zullen maar
15 weinig mensen zijn die zodra ze op hun loonstrookje het bedrag zien dat
16 onder de code ZVW (Zorgverzekeringswet) wordt afgeboekt een warme
17 'solidaire ervaring' beleven. Dat het trouwens ook anders kan bewijst het
18 bestaan van broodfondsen. Zoals wordt beschreven in het advies is een
19 broodfonds een arbeidsongeschiktheidsverzekering van en voor zelfstandige
20 ondernemers. Hoogstens 50 ondernemers maken deel uit van zo'n
21 broodfonds zodat het voor iedereen mogelijk is elkaar te kennen en te leren
22 kennen en er geen sprake is van anonimiteit. Kleinschaligheid is essentieel
23 voor het succes van zo'n fonds. Deelnemers leggen maandelijks een bedrag
24 in. Als iemand ziek wordt kan hij een beroep doen op het fonds en maken de
25 andere deelnemers geld over. (...)

26 **Solidariteit wordt van staatswege automatisch verzorgd**

27 Het zijn nou ook precies dit soort kleinschalige en persoonlijke vormen van
28 onderlinge ondersteuning, - waar in het advies voorzichtig een lans voor wordt
29 gebroken - die Nederlanders noemen als ze worden gevraagd naar
30 voorbeelden van solidariteit. Maar de staat heeft de afgelopen eeuwen
31 natuurlijk veel van dit soort vrijwillige en kleinschalige vormen van solidariteit
32 vervangen door grootschalige, collectieve en verplichte verzekeringen: de
33 verzorgingsstaat. Eigenlijk is het dus misschien helemaal niet zo vreemd dat
34 meer dan 80% van de Nederlanders in hetzelfde onderzoek van mening is dat
35 de solidariteit aan het afbrokkelen is. Men ervaart solidariteit tegenwoordig
36 simpelweg veel minder dan vroeger, omdat men via de (verzorgings-)staat al
37 automatisch voor van alles en nog wat verplicht verzekerd is. Een werknemer
38 in loondienst, en daar hebben we er nogal wat van in Nederland, zullen we
39 niet snel zien glunderen van trots over zijn solidariteit met anderen als hij op
40 zijn loonstrookje de regels 'Bijdrage ZVW' of 'Ingehouden loonheffing' ziet
41 opdoemen en omdat hij al verplicht verzekerd is, heeft het voor hem ook geen
42 zin lid te worden van een broodfonds waar hij die gevoelens wel zou kunnen
43 ervaren.

RMO = Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling

- Lees de regels 1 t/m 5. In deze regels komt een tegenstelling naar voren.
- 1p 6 Welke tegenstelling komt in de regels 1 t/m 5 naar voren?
- A De tegenstelling tussen politieke partijen en pressiegroepen.
  - B De tegenstelling tussen het maatschappelijke middenveld en de participatie-samenleving.
  - C De tegenstelling tussen een actieve en een passieve overheid.
  - D De tegenstelling tussen naastenliefde en solidariteit.

- Er zijn ondernemers die gezamenlijk het zogenaamde broodfonds regelen.
- 1p 7 Dit is een voorbeeld van:
- A de politieke participatie.
  - B het maatschappelijke middenveld.
  - C de gedecentraliseerde eenheidsstaat.
  - D het poldermodel.
  - E het rentmeesterschap.

- In de regels 30 t/m 35 is sprake van de afbrokkeling van de solidariteit.
- 1p 8 Welk begrip staat door deze afbrokkeling onder druk?
- A de sociale mobiliteit
  - B de sociale stratificatie
  - C de sociale cohesie
  - D de sociale weerbaarheid

Ten tijde van tekst 3 nam de VVD deel aan het kabinet Rutte-3: een coalitie van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie.

Tekst 3 'Geen integratie, maar ... A.'

- 1 VVD-fractieleider Klaas Dijkhoff spreekt tegen dat dwingende maatregelen,
2 bijvoorbeeld hogere straffen op criminaliteit in probleemwijken, discriminerend
3 zouden zijn.
- 4 „Gelijkheid is voor gelijke gevallen, maar we hebben het hier over wijken die
5 niet veel kunnen hebben. We hebben nu bovendien ook al strafverzwarende
6 omstandigheden. Als je een hulpverlener te lijf gaat bijvoorbeeld.”
- 7 VVD-fractieleider Klaas Dijkhoff vindt dat de integratie in te veel wijken is
8 mislukt. Hij doelt op de wijken waar onduidelijk is wie er de baas is: de politie,
9 een schaduwmacht met criminele banden of de lokale geestelijke. „Mensen in
10 die wijk wonen op papier in een vrij land, maar daar is eigenlijk een nieuwe
11 Verlichting nodig.”
- 12 Dijkhoff vindt dat de huidige kabinetsplannen niet ver genoeg gaan. „De
13 overheid komt al bij gezinnen, maar vaak pas als het veel te laat is.” Dijkhoff
14 stelt dat er te veel en te lang sprake van cultuurrelativisme is geweest. „Wie
15 zegt dat wij als verlichte samenleving beter zijn? Nou, ik! Ik vind een cultuur
16 waarin vrouwen gelijkwaardig zijn aan mannen beter dan een cultuur waarin
17 dat niet zo is.” Als dat zou betekenen dat integratie plaatsmaakt voor ... **A** ...,
18 het aanpassen van niet-Westerse burgers aan Nederlandse waarden, dan
19 moet dat, stelt Dijkhoff. „Het kan zijn dat mensen het gevoel hebben dat ze
20 iets van hun cultuur moeten inleveren. Er kan nu eenmaal geen discussie zijn

21 over welke waarden dominant zijn. Dat zijn de waarden vrijheid en
22 gelijkwaardigheid, binnen onze rechtsstaat."
23 **Niet schieten**
24 De VVD hoopt dat andere partijen en het kabinet de ideeën zullen omarmen.
25 „Dat niet iedereen gaat schieten op de afzonderlijke maatregelen, maar dat
26 men het doel voor ogen houdt." Als er niet voldoende coalitiesteun komt, zal
27 de VVD een initiatiefwetsvoorstel indienen.

De heer Dijkhoff spreekt tegen dat het zwaarder straffen van criminaliteit in de probleemwijken discriminerend zou zijn. In zijn argumentering is het artikel 1 van de Grondwet te herkennen.

- 1p 9 In welke regel of welke regels is dit artikel 1 van de Grondwet te herkennen?
- A regels 4 t/m 5
  - B regels 9 t/m 11
  - C regels 13 t/m 15
  - D regels 17 t/m 19
- 1p 10 De heer Dijkhoff pleit in tekst 3 voor een herstel in probleemwijken van:
- A de pluriforme samenleving.
  - B de dominante cultuur.
  - C de rechtsstatelijke tegencultuur.
  - D vrije, gelijkwaardige subculturen.
- 1p 11 Welke institutie moet volgens Dijkhoff meer inhoud geven aan zijn socialiserende functie?
- A de politie
  - B de lokale kerk
  - C de gemeente
  - D de landelijke overheid
- 1p 12 Welk begrip uit de tekst 3 maakt deel uit van de definitie van het begrip cultuur?
- A waarden
  - B gelijkwaardigheid
  - C samenleving
  - D dominant
- 1p 13 Welk begrip past het beste op plaats A in de titel en in regel 17?
- A segregatie
  - B naturalisatie
  - C assimilatie
  - D cultuuridealisme

Uit de tekst 3 blijkt dat de heer Dijkhoff het niet eens is met de opvatting dat integratie het voornaamste overheidsdoel moet zijn.

- 1p 14 Uit welke opvatting van de heer Dijkhoff blijkt dat?
- A Succesvolle integratie is volgens hem minder belangrijk dan een verhoging van het onderwijsniveau voor migranten(-kinderen).
  - B Succesvolle integratie is volgens hem minder belangrijk dan het aannemen van westerse waarden door migranten(-kinderen).
  - C Succesvolle integratie is volgens hem minder belangrijk dan een verlaging van de werkloosheid onder migranten(-kinderen).
  - D Succesvolle integratie is volgens hem minder belangrijk dan de handhaving van migrantenculturen.

De heer Dijkhoff wil desnoods een initiatiefwetsvoorstel indienen.

- 1p 15 Welke van de onderstaande beweringen is juist?
- A Dit initiatiefwetsvoorstel zal ingediend worden door een minister van de VVD.
  - B Dit initiatiefwetsvoorstel zal ingediend worden door een Eerste Kamerlid van de VVD.
  - C Dit initiatiefwetsvoorstel zal ingediend worden door een Tweede Kamerlid van de VVD.
  - D Dit initiatiefwetsvoorstel zal ingediend worden door de minister-president van de VVD.

Hieronder worden twee verschillende situaties beschreven.

- A. Een woningbouwvereniging heeft als beleid om minder snel een woning in een nieuwe woonwijk te verhuren aan mensen afkomstig uit een probleemwijk dan aan mensen afkomstig uit andere wijken.
  - B. Mensen afkomstig uit achterstandswijken worden relatief vaker als verdachte door de politie aangehouden.
- 1p 16 In welke situatie is er **zeker** sprake van discriminatie?
- A Alleen in situatie A.
  - B Alleen in situatie B.
  - C In beide situaties.
  - D In geen van beide situaties.

Tekst 4 'Behoud de kloof tussen burger en politiek'

1 De laatste jaren gaan er regelmatig stemmen op om de politiek dichter bij de
2 burger te brengen. Maar is dat wel zo verstandig? Politicoloog Wouter
3 Veenendaal deed onderzoek naar politiek en democratie in microstaten, (...)
4 Veenendaal deed veldonderzoek in vier microstaten verspreid over de wereld:
5 (...) Daar interviewde hij mensen van zo veel mogelijk verschillende
6 maatschappelijke en politieke achtergronden. Moeilijk om die mensen te
7 spreken te krijgen was het niet: "Ik wist precies waar politici dagelijks hun
8 biertjes dronken, en je hoefde vaak maar over het strand te lopen om een
9 hooggeplaatst persoon tegen te komen. Dat illustreert tegelijkertijd het
10 voordeel maar ook het nadeel van die kleinschaligheid."

Personalistische politiek

11 Het voordeel van kleinschaligheid is dat politici makkelijker te bereiken zijn,
12 beter weten wat er onder het volk leeft en zo dus hun beleid kunnen
13 afstemmen op de preferenties van het volk. Er kleven echter ook veel nadelen
14 aan. Zo blijkt uit Veenendaals onderzoek dat er in kleinschalige democratieën
15 vaak sprake is van een personalistische politiek, met clientelisme en
16 patronage als gevolg, omdat het de buurman is, of een lid van dezelfde
17 sportvereniging. Ze hopen in de toekomst om een gunst te kunnen vragen in
18 de vorm van geld of een baan.

Façade

21 Er was tot voor kort geen verklaring voor het feit dat kleine staten statistisch
22 gezien vaker een democratisch systeem hebben dan grote landen. Volgens
23 Veenendaal echter functioneren de democratische structuren in microstaten
24 vaak als een soort façade. "Ze zijn meestal afhankelijk van grotere landen en
25 organisaties, zoals de VS en de EU, voor ontwikkelingshulp en financiële
26 steun. Die vragen in ruil daarvoor respect voor mensenrechten en democratie.
27 Er is dus vaak wel sprake van een officiële democratie, maar achter de
28 schermen kent iedereen zijn weg om die formele structuur te ontwijken."

Samenwerking

30 Volgens Veenendaal ligt een mogelijke oplossing in samenwerking. "In de
31 Caraïben hebben verschillende eilanden zich op juridisch gebied verenigd. Er
32 komt bijvoorbeeld een rechter van een ander eiland, die de betrokkenen in
33 een zaak niet kent. Hij is daardoor neutraler en moeilijker te beïnvloeden. Een
34 andere mogelijkheid zou kunnen zijn om terug te gaan naar een directe
35 democratie, zoals in het oude Athene, maar daarvoor zijn de belangen van de
36 zittende politici wellicht al te groot. Bovendien klagen veel burgers wel over
37 corruptie, maar houden ze die zelf ook in stand door gunsten voor zichzelf te
38 vragen."

Bezinning

40 Als het om de Nederlandse politiek gaat pleit Veenendaal voor bezinning.
41 "Decentralisatie van de politiek is de afgelopen jaren een hot item. Volgens
42 velen moet de kloof tussen burgers en politici worden gedicht. Mijn onderzoek
43 laat zien dat die discussie te eenzijdig is; er wordt te weinig gekeken naar de
44 nadelen. Ik denk dat afstand juist goed is, omdat in het algemeen relaties
45 daardoor professioneler worden."

EU = Europese Unie

Stel dat je een literatuuronderzoek wilt doen naar de kloof tussen de burger en de politiek. Je past bij dit onderzoek de vier benaderingswijzen van maatschappijleer toe.

- 1p 17 Voor welke benaderingswijze of voor welke benaderingswijzen is de informatie van tekst 4 het meest relevant?
- A Alleen de politiek-juridische benaderingswijze.
  - B Alleen de sociaaleconomische benaderingswijze.
  - C Alleen de sociaal-culturele benaderingswijze.
  - D Alleen de vergelijkende benaderingswijze.
  - E De politiek-juridische en de sociaal-culturele benaderingswijze.
  - F De sociaaleconomische en de vergelijkende benaderingswijze.

In regel 4 wordt een opmerking gemaakt over de onderzoeksopzet.

- 1p 18 Welk begrip is hier van toepassing?
- A validiteit
  - B betrouwbaarheid
  - C steekproef
  - D generaliseerbaarheid

- 1p 19 Welk begrip valt in de regels 12 t/m 14 te herkennen?
- A representatie
  - B representativiteit
  - C machtsevenwicht
  - D trias politica

In de regels 40 t/m 45 wordt de decentralisatie van de politiek genoemd. Hieronder komen vier stellingen over decentralisatie.

- I Decentralisatie maakt relaties professioneler.
  - II Decentralisatie zorgt dat ministers dichterbij de burger staan.
  - III Decentralisatie vergroot de macht van de Tweede Kamer.
  - IV Decentralisatie brengt de lokale politiek dichterbij de burger.
- 1p 20 Welke bewering is of welke beweringen zijn juist?
- A I is juist.
  - B II is juist.
  - C III is juist.
  - D IV is juist.
  - E Alleen I en II zijn juist.
  - F Alleen III en IV zijn juist.

In februari 2019 publiceerde de onderzoekster Petra de Jong het onderstaande artikel over de rol die de verzorgingsstaat speelt in beslissingen om te migreren.

Tekst 5 Zet intra-Europese migratie de verzorgingsstaat onder druk?

1 Intra-Europese migratie van en naar Nederland is aanzienlijk. Van alle
2 Nederlanders die naar het buitenland emigreren, verhuist ruim de helft binnen
3 Europa. De afgelopen jaren was daarnaast ongeveer vijftig procent van alle
4 immigranten naar Nederland afkomstig uit een ander Europees land.
5 Tussen Nederland en 'traditionele' EU-lidstaten als Duitsland, het Verenigd
6 Koninkrijk en België vindt al geruime tijd migratie plaats. Maar sinds de
7 uitbreidingen van de EU in 2004 en 2007 vormen ook Oost-Europese
8 migranten een belangrijke groep. Vooral de Poolse populatie in Nederland is
9 de afgelopen vijftien jaar sterk gegroeid. Met deze toename van EU-migratie
10 uit de nieuwe lidstaten groeide tevens de zorg dat de verzorgingsstaat onder
11 druk komt te staan door intra-Europese migratie

Recente EU-migranten maken weinig gebruik van sociale voorzieningen

12 In de jaren nadat Polen en Bulgarije toetraden tot de EU was het
13 uitkeringsgebruik van migranten uit deze herkomstlanden in Nederland
14 bijzonder laag; veel lager dan bijvoorbeeld dat van Nederlanders. Toegang tot
15 de verzorgingsstaat is gekoppeld aan levensfase (bijvoorbeeld kinderbijslag of
16 pensioen), arbeidsverleden (bijvoorbeeld WW-uitkeringen) en verblijfsduur
17 (bijvoorbeeld voor een bijstandsuitkering).

18 Recente migranten hebben nog geen sociale rechten opgebouwd in het
19 bestemmingsland, en kunnen daarom niet direct na aankomst gebruik maken
20 van deze voorzieningen. Dit staat in contrast met het idee dat individuen
21 eenvoudig binnen Europa kunnen migreren met als doel gebruik te maken van
22 sociale voorzieningen, in plaats van te werken en bij te dragen. Zelfs onder
23 het vrij verkeer van personen blijken Europese verzorgingsstaten beter
24 beschermd tegen *free riders* dan dikwijls wordt verondersteld.

Sociale regelingen zijn geen motief voor migratie

25 In mijn proefschrift vond ik weinig bewijs dat de verzorgingsstaat zelf een
26 belangrijke motivatie vormt voor migratie. Verzorgingsstaatarrangementen
27 bleken vooral van belang te zijn voor bepaalde meer kwetsbare groepen,
28 zoals gezinnen met kinderen en ouderen. Voor hen kan de aan- of
29 afwezigheid van regelingen een rol spelen in de keuze van hun bestemming.
30 Volwassenen met kinderen kiezen vaker bestemmingen met meer regelingen
31 voor families. Ouderen kiezen vaker bestemmingen die meer uitgeven aan
32 overheidssteun gericht op ouderen. De meeste EU-migranten migreren echter
33 in levensfasen waarin zij niet of nauwelijks afhankelijk zijn van de
34 verzorgingsstaat. Ze zijn nog jong, en komen meestal zonder partner of gezin.
35 Kennis over sociale regelingen voorafgaand aan migratie bleek beperkt;
36 informatie werd veelal pas gezocht na migratie wanneer de behoefte aan
37 overheidssteun ontstond. Op basis van mijn onderzoek concludeer ik daarom
38 dat de verzorgingsstaat in het land van bestemming geen magneet is voor
39 EU-migranten.

40 *Freeriders zijn personen die wel profiteren van regelingen, maar er niet voor betalen.*

- 1p 21 Welk begrip vormt de aanleiding tot het onderzoek van tekst 5?
- A sociale differentiatie
  - B discriminatie
  - C vooroordeel
  - D referentiekader
- 1p 22 Welk verdrag regelt de arbeidsmigratie tussen de landen van de Europese Unie?
- A Het Akkoord van Schengen.
  - B Het Europees Vluchtelingenverdrag.
  - C De Europese Grondwet.
  - D Het Verdrag van Maastricht.

In de regels 13 t/m 18 zijn sociale voorzieningen en sociale verzekeringen te herkennen.

Hieronder een overzicht van enkele regelingen:

	Sociale voorziening(-en)	Sociale verzekering(-en)
I	Kinderbijslag	Pensioen en bijstand
II	Kinderbijslag en bijstand	WW-uitkering
III	WW-uitkering en pensioen	Kinderbijslag
IV	Pensioen en kinderbijslag	Bijstand
V	Kinderbijslag	Pensioen en WW-uitkering

- 1p 23 Welke van de bovenstaande verdelingen is juist?
- A I is de juiste weergave van zowel de sociale voorziening als van de sociale verzekeringen.
  - B II is de juiste weergave van zowel de sociale voorzieningen als van de sociale verzekering.
  - C III is de juiste weergave van zowel de sociale voorzieningen als van de sociale verzekering.
  - D IV is de juiste weergave van zowel de sociale voorzieningen als van de sociale verzekering.
  - E V is de juiste weergave van zowel de sociale voorziening als van de sociale verzekeringen.

Uit het conceptverkiezingsprogramma 2017 van een Nederlandse politieke partij.

Tekst 6 NEDERLAND WEER VAN ONS!

Miljoenen Nederlanders hebben schoon genoeg van de islamisering van ons land. Genoeg van de massa-immigratie en asiel, terreur, geweld en onveiligheid. Hier is ons plan: in plaats van het financieren van de hele wereld en mensen die we hier niet willen, geven we het geld uit aan de gewone Nederlander. Zo gaat (... **A** ...) dat doen: **1. Nederland de-islamiseren**

- Nul asielzoekers erbij en geen immigranten meer uit islamitische landen: grenzen dicht.
- Intrekken van alle al verleende verblijfsvergunningen asiel voor bepaalde tijd, AZC's dicht.
- Islamitische hoofddoekjes niet in publieke functies.
- Verbod op overige islamitische uitingen die in strijd zijn met de openbare orde.
- Preventief opsluiten van radicale moslims.
- Criminelen met een dubbele nationaliteit denaturaliseren en uitzetten.
- Syriëgangers niet meer terug laten keren naar Nederland.
- Alle moskeeën en islamitische scholen dicht, verbod van de koran.

1p 24 Welke partij kan op de plaats van de letter **A** van tekst 6 staan?

- A** D66
- B** PVV
- C** CDA
- D** CU

Er zijn verschillende modellen voor de wijze waarop een samenleving, waar groepen van verschillende culturele afkomst deel van uitmaken, het beste kan functioneren.

1p 25 Welk model komt overeen met het conceptverkiezingsprogramma?

- A** het assimilatiemodel
- B** het integratiemodel
- C** het segregatiemodel
- D** het naturalisatiemodel

1p 26 Welke maatregel uit het conceptverkiezingsprogramma staat **niet** op gespannen voet met de wetgeving in Nederland?

- A** Alle moskeeën en islamitische scholen dicht, verbod van de koran.
- B** Preventief opsluiten van radicale moslims.
- C** Islamitische hoofddoekjes niet in publieke functies.
- D** Verbod op overige islamitische uitingen die in strijd zijn met de openbare orde.

In 2018 publiceerde de Nationale Ombudsman een rapport.

Tekst 7 Ombudsman: overheid maakt inburgeren te lastig

Inburgeraars maken in Nederland een valse start, omdat de overheid het asielzoekers en andere nieuwkomers onnodig moeilijk maakt om mee te doen in de samenleving. Dit zegt de Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen over de inburgering in het woensdag gepubliceerde rapport Een valse start. Minister Wouter Koolmees (Sociale Zaken, D66) kondigde deze zomer al aan dat het huidige inburgeringsstelsel op de schop gaat omdat het 'te ingewikkeld en niet effectief' is. De nieuwkomer moet nu zijn eigen inburgering met taallessen regelen en er geldt voor lenen, en als hij niet op tijd voor het examen slaagt, krijgt hij een boete. In het nieuwe stelsel vanaf 2020 nemen gemeenten de inburgeraar het regelwerk uit handen en ook het leningenstelsel vervalt. De ombudsman vindt de aangekondigde hervorming een goede zaak. "Maar tot 2020 vallen nog 84 duizend inburgeraars onder de oude wet", zegt Van Zutphen. "Zij moeten leningen afsluiten, zelf informatie zoeken op websites, een passende school zoeken en riskeren boetes." De ombudsman vindt dat de overheid ook deze grote groep per direct inburgering op maat moet bieden.

De Wet Inburgering stamt uit 2013. In het overheidsbeleid tegenover migranten zijn meerdere fases te onderkennen.

- 1p 27 Wat was de houding van de overheid tegenover de eerste groep gastarbeiders uit de jaren vijftig van de vorige eeuw als het gaat om inburgeringseisen?
- A De overheid vond de inburgering erg belangrijk en zette allerlei cursussen voor gastarbeiders op.
  - B De overheid vond inburgering erg belangrijk en betaalde de werkgevers om de gastarbeiders die ze in dienst hadden te laten inburgeren.
  - C De overheid vond de inburgering niet belangrijk en spande zich nauwelijks in voor de inburgering van de gastarbeiders.
  - D De overheid vond de inburgering niet belangrijk en stuurde de gastarbeiders na gedane arbeid weer terug naar hun oorspronkelijke land.

De meest gastarbeiders uit de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw kwamen uit bepaalde gebieden.

- 1p 28 Uit welke gebieden kwamen de meeste gastarbeiders uit de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw?
- A De voormalige Nederlandse kolonie, het huidige Indonesië.
  - B De voormalige Nederlandse kolonie, het huidige Suriname.
  - C De landen rondom de Middellandse Zee: Turkije en Marokko.
  - D De landen rondom de Oostzee: Polen en Litouwen.

- 1p **29** Bij welke ideologie past de Wet Inburgering uit 2013 volgens tekst 7 het beste?
- A** het confessionalisme
  - B** het liberalisme
  - C** het populisme
  - D** het socialisme
- 1p **30** In welke van de onderstaande gevallen is de inburgering niet verplicht?
- A** Een Poolse vrouw wil een bedrijf beginnen en vestigt zich in Nederland.
  - B** Een Nigeriaanse vrouw is getrouwd met een Nederlander en wil in Nederland gaan wonen.
  - C** Een Syrische vrouw is gevlucht uit haar land heeft in Nederland asiel gekregen.
  - D** Een Irakese vrouw is door gezinshereniging in Nederland herenigd.